

Så känner du igen skyddsvärda träd

Skyddsvärda träd hittar du oftast i parker, alléer och hagmarker samt på gårdar och kyrkogårdar och som hamlade träd. De vanligaste trädslagen bland skyddsvärda träd är ek, alm, lind och ask men även andra arter förekommer.

Träd som anses särskilt skyddsvärda uppfyller minst ett av följande villkor, oavsett om de lever eller inte:

- Stammen är grövre än tre meter runt om (minst en meter i diameter).
- De är äldre än 140 – 200 år beroende på trädslag.
- De är grova träd med en väl utvecklad hålighet i stammen.

Mer information om skyddsvärda träd hittar du på:

hallbarutvecklingvast.se/skyddsvardatrad

www.tradforeningen.org

www.lansstyrelsen.se

www.skogsstyrelsen.se

Därför är vissa träd mer värdefulla än andra

Projektet **Värna skyddsvärda träd** ska öka kunskapen om trädens värde. Sexton kommuner i Västra Götaland och Halland vill gemensamt visa hur träden är en del av vårt kulturarv samtidigt som de rymmer en mångfald av växter och djur.

Gamla träd är både naturarv och kulturarv

För en femhundraårig ek är vi människor något som snabbt fladdrar förbi. Den stack upp sina första skott innan Gustav Vasa grundade den moderna svenska staten. Den slapp huggas till timmer när den svenska östersjöflottan skulle byggas. Den stod kvar när traktens bönder flyttade till städerna och började jobba i industrin. Hästarna på fälten försvann och ersattes av traktorer.

Träden som vårdar oss

Gamla träd har ofta en speciell plats i vår kultur, till exempel traditionen med vårdträd. Ordet ”vårdträd” betyder inte träd vi människor ser efter och vårdar; det är trädet som ser efter och vakar över gården och människorna. Traditionen är så gammal att det är oklart när den uppstod. Men enligt den fornnordiska skapelseberättelsen skapades de första människorna, mannen Ask och kvinnan Embla (eller alm som vi säger nuförtiden), av två träd. Och mitt i världen stod världsträdet, asken Yggdrasil.

Vem som än kom på idén med vårdträd, var något på spåren. Träden avger syre och tar upp koldioxid. Så visst är de en källa till liv.

Träd är fulla av liv

Gamla träd som står i öppna solbelysta lägen hyser ett rikt växt- och djurliv. Dels fåglar och fladdermöss, men även – vilket är minst lika viktigt – svampar, skalbaggar och lavar. Åt alla dessa växter och djur erbjuder de gamla träden både boplatser och rikligt med föda.

Många av arterna är helt beroende av dessa träd, som blivit färre och färre. De gamla träd du ser i dagens kulturlandskap utgör högst någon procent av de som fanns på Linnés tid. Trots det har Sverige ett av Europas största bestånd av stora, gamla träd, vilket innebär ett stort ansvar.

Idag saknas även efterföljarna, det vill säga yngre träd som är på väg att bli gamla och kan ta vid när de gamla träden faller.

Krigen fredade ekarna

Förr var ekar fredade; de tillhörde kronan eftersom virket behövdes till krigsfartyg. När krigsfartyg började byggas av stål på 1800-talet upphörde fredningen, och många ekar högs ner. Många alléer togs ned under 1900-talet när bilismen ställde krav på bredare vägar. På adelns marker fick ofta både ekar och alléer stå kvar. Därför finns dessa träd ofta i park- och slottsmiljöer. Numera är alla träd i alléer skyddade.

Döda träd lever

Det är inte bara levande träd som är viktiga för den biologiska mångfalden. Död ved behövs som boplatser, växtplats, skydd eller för att finna föda. Många fåglar, insekter, svampar, mossor och lavar är helt beroende av död ved för sin överlevnad. I det svenska skogs- och odlingslandskapet är det numera mycket ont om gamla och/eller döda träd, stubbar och nedfallna grenar. Detta är ett överhängande hot för många arter som riskerar att utrotas.

I tätortsnära skogar, hagmarker och parkmiljöer behöver en del döda träd och delar av träd finnas kvar. Istället för att städa bort delarna, kan nedtagna stockar och grenar läggas i så kallade faunadepåer som placeras i solbelysta lägen.

Gamla träd - starkare än de ser ut

Gamla, ihåliga träd är stabilare än de ser ut, oftast mer stabila än yngre träd. De har klarat av stormar i flera hundra år, medan yngre träd inte utsatts för samma påfrestningar.

Fotograf: Anders Bohlin

Fotograf: Hans Alexandersson

Fotograf: Jens Rydell